

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aen-Merckingen Van Den Eerw. P. Cornelius Hazart,
Priester der Societeyt Jesv.**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1662

Aenmerckingehe. Op de Ketterije vande Gnosimachj.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71393)

ken / daer ghy klaer siet upt de woorden van Irenæus, dat wy het niet en houden met die ketterij / maer ter contrarissen met Irenæus selbe / en met de Rechtsinnige Kercke van ober 1400 jaren

Hadt ghy toch Irenæus al stillekens laten vernemen / ghy en sout u selven niet ghestelt hebben tot schande.

Derhalven sal my D. E. noch schuldigh blijben van sich te verschoonen / ober de bedriegelijcke citatie raekende P. Ledesma, ende P. Costerus.

A E N M E R C K I N G H E.

Op de Ketterije vande Gnosimachj.

DEN H. Joannes Damascenus, die alleen van dese ketterij weet te spreken *lib. de Hæresibus*, heeft ons de selbe upghedruukt met dese betwien (ghelijck ick hem oock in mijn staeltje boozghestelt hebbe *Pag. 197.*) De *Gnosimachi* sijn die, de welcke alle de kennisse, ende wetenschap vande Christenen soo wederstaen, dat sy segghen, al ydelen ende onnoodighen arbeyt te wesen, eenighe wetenschap te soeken in de goddelijcke schrifturen, nae dien Godt de Heere van een Christen niet anders en eyscht als goede wercken.

Met dese ketterij verghelijckt ons D. Cabeljau in sijn Catholijcke Waerheyt *Pag. 559.* Om dat wy, soohy spreect / het volck afstrecken van t'lesen vande schrifture, ende recommanderen het gheloove vanden koolman, die anders niet en wist te segghen, dan ick gheloove, dat de Kercke ghelooft, &c.

Ick hebbe hier teghen in mijn staeltje betwisen / datter de minste apparentie niet wesen en kan van ons / met dese ketterij gelijk te maken.

Ten eersten, om dat sy alle werenschap betwisten / die men upt de schrifture kan halen / jae sooverre / dat sy het booz ydelen / ende onnoodighen arbeyt hielden de schrifture te lesen / om daer eenighe wetenschap in te soeken.

Ten tweeden, om dat sy gheen wetenschap een berepichten/maer alleen goede wercken.

Ter contrarien / al hoe-wel wy het lesen vande schyfture / aen den ghemeenen man niet toelaten / nochtans wy doen ons uiterste beste dooz Sermoonen / Collatien / Vermaeninghen / ende andersins / dat sy de wetenschap vande selve mochten hebben: want den H. Paulus is hter in onse boozganghet / als hy seyt / dat het gheloove is niet uyt het lesen / maer uyt het ghehoor, dien teghel onderhouden wy / als wy en de wetenschap vande schyfture / ende de hooft-stucken des gheloofs noodigh ter salighepdt / mer alle middelen instampen aen de Gemeente. Doch / dat wy haer de schyfture niet laten lesen / daer in volghen wy mede den Reghel Pauli, de welcke seyt / dat het niet alle leeraers en sijn, noch de gave hebben vande selve uyt te legghen. Hoe strijden wy hier teghen alle wetenschap der Christenen / soo als de Gnosimachi deden?

Ten anderen: Waer ofte wanneer hebben wy niet anders berepicht van onse Gemeente als goede wercken? Leeren wy niet / dat sy de wetenschap moet hebben als noodigh ter salighepdt / datter is eenen Godt / dyp / ende een / ende soo hoort van alles wat in't Symbolum / ende in de schyfture begrepen is / als noodigh ter salighepdt? Is dit alleen de goede wercken aenprijzen / sonder eenighe wetenschap / ghelijck de Gnosimachi deden?

Maer hter op seght D. Cabeljau in sijn Memory-boeck Pag. 253. Daer is licht op te antwoorden, namelijk dat ten minsten soo veel overblijven sal, indien de Roomsche-ghesinde niet en moeten gheseyt worden sulcke alghemeene haters van alle wetenschappen te zijn, als de oude Gnosimachi waren, dat sy nochtans ten deele haers ghelijck sijn.

Laet ons hoozen: in wat deel sijn wy haer ghelijck?

Het ghene, seght D. Cabeljau, de Gnosimachi waren ten,

ten aensien van alle wetenschappen, in allerley soorten van menschen, dat zijn de Roomsche-ghesinde in opsichte van t'ghemeene volck, ontrent kennisse van goddelijcke dinghen, haters naemelijck, ende beletters vande selve, en aenpnyfers van eene domme onwetenthey.

Wat en kan een man niet segghen / als hy seght al wat hy wil / ende sonder fondament spreekt / ende reden? Noemt ghy ons haters / ende beletters van kennisse der goddelijcke dinghen / booz soo veel de ghemeene man aengaet? wat verstaet ghy dooz Goddelijcke dinghen? stucken die noodigh sijn te weten ter saligheyt? ick wenschte wel dat alwe Gheemeente mocht ghestelt werden neffens de onse / dan soude men eens klaer konen sien hoe dom de utwe is die saengaende ten opsichte van onse: hoe kont ghy ons haters noemen van soodanighe kennisse / daer wy niet handen / en voeten / om soo te sprekken / de selve instampen in den Catechismus, in de Sermoenen, in de Collatien, in de Biecht-stoelen, in besondere vergaedinghen, tot dien eynde oprecht / in de gheemeenlame handelighen, in de gheschreven boecken, &c. noemt ghy die haters / ende beletters vande kennisse der goddelijcke dinghen / ten opsichte van den ghemeenen man / daer wy niet / ende krachtigher middelen ghebruycken / als ghelieden / om den ghemeenen man de kennisse in te drucken? Hoe sal ick dit verstaen?

Of meent ghy misschien / dat wy haters sijn vande kennisse der goddelijcke dinghen / om dat wy het lesen vande schryfture niet toelaeten aen den ghemeenen man? dat is immers een slecht bescheedt: als of men / die wetenschap / ende kennisse soo wel niet en kost bekomen dooz het ghehoor / als dooz het lesen.

En wat is roch de kennisse / die de ghemeente hy u leden haelt upt het lesen vande schryfture dat leert ons maer al te veel de daghelijckesche experientie; te weten / dat sy eenen hoop schryfturen weten te segghen sonder verstant / ende die
niet

niet meer en passen op de materie als een tanghe op een bereken: ende dan haer noch durven stellen teghen haer eeghen leeraers. Ist wel de pijn weert/ soodanighe kennisse te halen uyt de schrifture?

Ten anderen, ghy moest bewijzen / om ons oock ten deele ghelijck te maken aen de Gnosimachi, dat wy oock de minste wetenschap / ende kennisse niet en konen verdraeghen in den ghemeeuen man/ghelijck dese kettergeden/ten opsichte van alle man; dit en sijn ghy niet machtigh te doen. Ergo ghy en sijn niet machtigh te berhoonen/ dat wy oock ten deele ghelijck sijn aen de Gnosimachi.

Jae/ seght D. Cabelsau boozberg: De Roomshghesinde segghen, tot de Leeken, Godt eyscht gheene diepe kennisse van u, maer een inghewickelt, Coolmans gheloof, ende een blinde ghehoorsaemheyt, die beter is dan groote kennisse, en veel beter met onwetentheyt, dan met wetenschap wil verghefeschapt sijn.

Dat en hebben wy noyt gheseyt/ dat een inghewickelt gheloof beter is, dan groote kennisse; want wy wenschen / dat sy allegaer mochten hebben een volle/ende diepe kennisse van alles/wat haer noodigh is ter saligheyt/ jae wy doen van alle kanten/ende met alle middelen ons uiterste beste/om haer daer toe te brengen/ofte rhoont ons waer in dat wy komen t'ontbreken: Weet ghy niet anders by te brengen als het lesen vande schrifture: Wy volgen den reghel vanden H. Paulus, die ons wel dubbelijck seght datse niet alle leeraers en sijn, ende niet alle de gave hebben van uytlegghen: maer uyt wy seer wertelijck besuyten / dat sy haer niet alle en moeten bemoeven met het lesen vande Schrifture.

In/indien daer sommighe sijn / die van verstant/ ofte begrijs weghe / de naturlijke bequameicheyt niet en hebben om tot de diepste kennisse/ ende wetenschap te gheraecken: Wat isser aen misdaen / indien wy van haer bereyssen
eene

eene blinde ghehoorsaemheyt / in het onderwerpen van haer verstant / t'welck wyter nature soot verre niet en streckt; wat doen wy hier wederom anders / als t'ghene ons den h. Apostel Paulus leert. 2. Corinth. 10. 5. daer hy wil / dat men sijn verstant sal ghevanghen gheven tot den dienst Christi, ende volle ghehoorsaemheyt hebben.

Wy soo verre D. Cabeljau, daer iemandt van utwe Gemeente by u quame / met eene twijfelachtigheyt inde Schysure / ende dat ghy hem de schysure verklaerde / by nochtans de selve niet wel en kost aen-nemen: Sout ghy hem niet segghen / dat hy sijn verstant behoorde t'onderwerpen aen sijne Leeraers / die hem de schysure verklaren: ende soo hy eben wel dit niet en verstant / sout ghy hem hier ober niet berispen? wat is nu betamelijcker sijn verstant t'onderwerpen / met ghehoorsaemheyt / aen de Kercke / die Christus ons ghebiebt te hoozen / ofte wel aen besondere leeraers? wat berispt ghy dan in ons / t'ghene ghy self niet en konit lijden?

T'is notabel, seght D. Cabeljau, dat juyst de selve reden; die nae t'ghetuyghenis van *Damasceus*, de *Gnosimachi* ghegheven hebben tot versterckinghe van hare opinie, namelijck dat *Godt niet anders van een Christen eyscht, dan fraeye, goede handelinghen*, oock is de eyghen voorwendighe der Roomsche ghesinde by de Leeken.

Ick hebbe in mijn scaeltje Pag. 199. dit gheloochent / dat wy van onse Leeken niet anders en bereyffchen dan goede wercken; hebbe derhalven oock nu contrarie betwefen: verholghens blijven wy / ende in leeringhe / ende in de daet selve / ende in de reden gantschelijck verschillende vande Gnosimachi, ende D. Cabeljau blijft ontroutwigh / om dat hy ons by de selve heeft vergheleken.

Maer hy klaeght van wy / dat ick stil-swijghe op het ghetuyghenis vanden Cardinael Hosius: Ick en kan by hem anders niet vinden / als t'ghene ick nu hebbe gheseyt.

Wat belanght Doctoꝝ Colus, die D. Cabeljau mede

de citeert in sijn Catholijcke Waerheydt pag. 560. Ende de de name / en de schriften van desen Doctoor zijn my onbekent : Indien hy maer mondelingh ghesproken heeft / wie sal ons kunnen goet doen / dat hy sulckx heeft ghesepdt / ende op wat sin sal dan dit opschorssen tot naerder aentwysinghe.

AEN-MERCKINGHE

Op de ketterije vande Ofsenen.

VAn dese secte seyt D. Cabeljau in sijn Catholijcke Waerheydt pag. 560. Vande Ofsenen, wijs Epiphanius aen *Heresi* 19. dat sy leerden te sweiren by de creaturen ; ghelijck de Papisten by Maria, ende andere Heylighen doen.

Ich hebb' in mijn Staetjeghetboont pag. 200. &c. datter gheene ghelijckenisse en is.

Hier komt D. Cabeljau in sijn Memory-boeck p. 233. ende braeght : Oft niet Epiphanius vande Ofsenen ghetuyght, dat sy haer volck leerden sweiren, niet alleen by Godt, maer oock by sommighe creaturen ?

Iest andtwoorde dat jae : Maer segghe / dat D. Cabeljau nu den staet vande questie verdraept / ende verandert : Want in sijn Catholijcke Waerheydt hadde hy ghesepdt / dat de Ofsenen leerden sweiren by de creaturen in't ghemeyn / ende nu in sijn Memory-boeck bekenet hy / dat sy maer leerden sweiren by sommighe creaturen in't besouder. Hier nyt en magh-men nu gheensins besuyten / dat Epiphanius berispt het sweiren by de Creaturen in't ghemeyn / oft by alle Creaturen / want van een besondere voorstellinghe en magh-men gheen ghebolgh maecken tot een alghemeyne. Alsoo en deught dit ghebolgh niet. De Coningh verbiedt sommighe waere, ergo hy verbiedt alle waeren. Wederom en deught dit ghebolgh niet. De Coningh reformeert sommighe soldaten, ergo hy reformeert alle